

zaterdag 01 maart 2008

Langs huizen op palen in Marken

Door RUTGER BURGERS

[WANDELROUTE] Lopend op de wonderige dijk richting het beroemde 'Paard van Marken' kost het weinig moeite om je op een eiland in de Zuiderzee te wanen.

Na aanleg van de Afsluitdijk was het gedaan met de visserij Marken. Haring en ansjovis houden niet van zoet water. FOTO COR DE KOCK

Het vasteland is ver te zoeken, alleen vogels en schepen vullen de horizon. Marken is weliswaar sinds 1957 geen eiland meer, toch voelt het nog steeds zo. De Zuiderzee is al driekwart eeuw een slinkend binnenmeer. Maar de schelpen op de strandjes zijn er nog steeds te zien.

Ooit was Marken onderdeel van Waterland. Bij de Sint Juliaansvloed van 1164 werden grote stukken veen weggeslagen. Marken raakte los van de vastewal. In de 13de eeuw werd het eiland door monniken bedijkt; de veenbult was gered van de zee. De dijken bleken echter niet hoog genoeg. De eilandbewoners bouwden hun huizen daarom dicht op elkaar op terpen, die hier 'werven' worden genoemd.

Van de oorspronkelijke vijftien werven zijn er nog zeven bewoond. Tijdens deze wandeling zijn er verschillende te zien, te beginnen met de Kets en de Kerkbuurt. Voorbij de vuurtoren komt de wandelaar langs de Rozenwerf, de Grotewerf en de Wittewerf.

WERF DE KETS

Omdat de Kets snel vol stond met huisjes, werden naast de werf huizen op palen gebouwd. Die zijn te herkennen aan de trap naar de verhoogde voordeur. In de 19de eeuw liep het eiland nog steeds een paar keer per jaar onder water, met de watersnoodramp van 1916 als dramatisch sluitstuk.

Nadat het overstromingsgevaar in 1932 was geweken, werden de open onderhuizen dichtgebouwd. De grasveldjes op de werfhellingen zijn gebleven. Ze dienden als bleekveldjes voor de witte was. Als u op een doordeweekse dag Marken bezoekt, zult u zien dat een stukje traditie rond de was is blijven bestaan: aan de waslijn hangen geen knijpers, de was wordt tussen de draad geklemd.

KIJKHUISJES IN DE HAVEN

Al meer dan honderd jaar komen er toeristen op Marken. De eilandbewoners hebben daarom ook al in het begin van de 20ste eeuw zogenaamde 'kijkhuisjes' ingericht bij de haven. Ze tonen het authentieke Marker interieur.

UITSTAPJE VOLENDAM

Als het niet stevig gaat vriezen, is de boot tussen Marken en Volendam in de vaart. Iedere 45 minuten is het mogelijk om heen- en -weer te varen om zo het bezoek aan Marken te combineren

met een verkenning van dit mooie palingdorp.

Aan te bevelen is een uurtje struinen door het Doolhof, het buurtje met een wirwar van houten huizen, bruggen en grachtjes. Zie ook: www.markenexpress.nl.

HARINGVISSERIJ

De eilandbewoners leefden vooral van het water. De Markers voeren ten tijde van de VOC mee op de handel naar de Oostzee en het verre Indië. Vanuit Edam gingen ze mee op walvisvaart. Later bemanden ze de haringbuizen die op de Noordzee visten.

De Marker vloot was in 1890 met driehonderd botters de grootste op de Zuiderzee. Veel voorkomende familienamen op het eiland zijn bijvoorbeeld Zeeman, Visser, Bootsman en Schipper.

Na de aanleg van de Afsluitdijk was het gedaan met de visserij. Haring en ansjovis houden niet van zoet water. In het Marker Museum, gevestigd in vier voormalige vissershuisjes, komt u er alles over te weten. Dagelijks geopend vanaf 21 maart.

VOGELEN OP DE DIJK

De winter is hét seizoen om vogels te spotten in het Markermeer. Veel eenden overwinteren dicht bij de kust. Grote groepen elegant getekende nonnetjes jagen hier op spiering.

Andere veel voorkomende soorten in februari zijn de kuifeend, de tafeleend, de topper en de smient. Een opvallende verschijning is de grote zaagbek.

OOSTERVAART

Vanaf de dijk bij de vuurtoren zie je rechts in het weiland de Oostervaart. Deze brede sloot is een restant van het omstreden Goudriaankanaal, aangelegd in 1825. Via deze vaarverbinding dwars door Waterland en Marken konden de zandbanken in het IJ worden omzeild.

Het kanaal had juist ten zuiden van de vuurtoren in zee moeten uitmonden, waarbij Marken een voorhaven van Amsterdam zou zijn geworden. Het plan was al achterhaald voordat het klaar was. Ook voor Marken lagen zandbanken. Toen bleek dat de kosten veel hoger uitvielen dan verwacht, werd het graven stilgelegd.

VUURTOREN HET PAARD

Al in 1700 werd ter beveiliging van de vitale scheepvaartroutes naar Amsterdam rond de Zuiderzee een drietal bakens gebouwd, waarvan één op de punt van Marken. In eerste instantie was het een kolenvuur op een markante toren.

Omdat de vuurtoren vanuit de verte op een paard leek, werd het baken al snel 'Het Paard van Marken' genoemd. In 1839 is 'Het Paard' omgebouwd tot de ronde toren.

ROZENWERF

Na de vuurtoren is er vanaf de dijk mooi zicht op de Moeniswerf, iets landinwaarts en op de Rozenwerf. Vooral het ijzeren 'remmingswerk' bij de Rozenwerf is markant. Het gevaarte moet de werf beschermen tegen kruierend ijs vanuit het zuidoosten, bij strenge vorst de meest voorkomende windrichting.

Als laatste is de Wittewerf aan de beurt en dan staat de wandelaar tussen de garageboxen aan het einde van de wandeling. Parkeren voor de deur is voor de meeste Markers niet weggelegd.